

УКРАЇНСЬКЕ БАРОКО ЯК СВІТОГЛЯДНИЙ СТИЛЬ

Віра ДАРЕНСЬКА

кандидат філософських наук,

доцент кафедри філософії культури і культурології

Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля

Анотація. Стаття присвячена дослідженню культури українського бароко як світоглядного феномену й актуального джерела духовного досвіду для сучасної людини. Показана специфіка конституювання базових буттєвих смислів («образу світобудови») в українській бароковій культурі. З'ясовано, що цінність барокового світогляду полягає у глибокому баченні дисгармонійності та складності світу, катастрофічності та парадоксальності буття. Висвітлено процес світоглядної рецепції української традиційної культури в культурі бароко на основі синтезу із західноєвропейськими культурними впливами. Культура українського «козацького бароко» розглядається як важливе джерело історичного формування ментального типу української людини.

Ключові слова: українська культура, бароко, світогляд, стиль, декоративність.

Бароко зазвичай визначається як загальноєвропейський художній стиль XVI–XVIII ст., започаткований в Італії, що поширився в усіх видах мистецтва, зокрема архітектурному, поетичному, образотворчому, музичному, театральному. Саме тому, як зазначають до слідники, хоча «стилістичні форми бароко специфічні», «йому притаманний особливий синтез мистецтв, коли архітектура, скульптура і монументальний живопис виступали в рівноправній гармонійній єдності» [1, 149].

Культуру козацько-гетьманської доби XVII–XVIII ст. треба вважати другою золотою добою розвитку української культури після княжих часів. Дослідники української культури Д. Антонович, Д. Чижевський, П. Білецький, А. Макаров, В. Цвіркун, М. Ольховик, О. Титар та ін., визначаючи основні культуроутворюючі епохи,

які були найбільш значущими для формування культурно-історичного типу українця, поряд зі середньовічною культурою Давньої Русі виділяють і культуру українського бароко. Зокрема, Д. Чижевський дійшов висновку, що «український культурний тип великою мірою формувався під впливом бароко» [12, 216], а сучасні автори стверджують про існування «барокового універсалізму» як одного з вищих досягнень української культури [9].

Виходячи з доробку попередніх дослідників, метою даної статті є системне визначення культуротворчої специфіки українського бароко як світоглядного стилю. Окремими завданнями в рамках цієї мети постає аналіз ключових символів і образу людини в українському бароко.

Термін «бароко» з'явився в європейському мистецтвознавстві не відразу. Спочатку, як

зазначають дослідники, «сам термін «бароко» поширився в цю добу як зневажливий епітет, застосований до чудернацького мистецтва попередніх часів: химерного, сповненого внутрішніх суперечностей, чужого суворим канонам класицизму» [4, 27]. Першим, хто використав слово «бароко» для позначення художнього стилю, був мистецтвознавець Генріх Вельфлін. У книзі «Ренесанс і Бароко», яка побачила світ у 1888 р. у Римі, він визначав бароко як найвищу, критичну стадію розвитку будь-якого художнього стилю: першою стадією була архаїка, другою – класика, третьою – бароко. Тому «у працях швейцарських і німецьких мистецтвознавців Якоба Буркхардта, Генріха Вельфліна, Корнеліуса Гурліта протягом другої половини XIX ст. вже окреслюється бачення бароко як самобутнього стилю, для якого характерний динамічний пошук символів, метафор і алегорій, стилю, що культивує приховані контрасти і парадокси, сміливу мистецьку гру. Бароко виявляється альтернативою до стриманого й виваженого мистецтва Ренесансу чи Просвітництва з культом норми, симетрії, естетичної доцільності» [4, 27].

У XVII ст. стиль бароко розповсюдився в більшості європейських країн, посідаючи панівні позиції в культурі Італії, Іспанії, Фландрії, Німеччини, Польщі, України, Росії. Причому в одних країнах наслідували італійські першоджерела, в інших – сприйняли лише окремі, найбільш відповідні панівним смакам та художнім традиціям особливості стилю. Цю рису відзначають і дослідники, стверджуючи, що «форми бароко, Ренесансу та інших стилів по-різному проявлялися в різних країнах, відповідно до традицій їх культурного розвитку» [10, 90]. Розвиток культури бароко в Україні виявився чутливим до особливостей національного менталітету. Адже бароко у всіх країнах породило свої національні школи, тому можна говорити про віртуозність та гедонізм італійського бароко, драматизм іспанського, містицизм німецького, романтизм французького, метафізичність англійського і, нарешті, героїко-стоїтичний дух українського бароко.

Стиль бароко характеризується афективною динамічністю, патетикою, йому властиві театральність, ілюзіонізм, зіткнення фантазії та реальності, широке використання антитез, гіпербол, складних метафор, прагнення екзотики, нечуваного і незвичайного. Також до рис бароко можна віднести підкреслену урочистість, пишну декоративність та експресію, грандіозність, інтенсивність почуттів, пристрась до ефектних видовищ, оскільки, «на відміну від мистецтва Відродження, заснованого на почутті міри, ясності та витонченості, головними рисами бароко були видовищність, пишність, алегоричність» [3, 128]. Всі ці характерні риси проявлялися, зокрема, і в портреті епохи бароко, оскільки «психологія людини бароко була сповнена контрастів. Добро і зло в ній були поруч. Обличчя тих далеких людей досить близькі між собою виразом стриманої величі й приборканих пристрасей, передають характери цих різних людей без занурення в глибини їхніх душ, без обов'язкової в європейському мистецтві зовнішньої маски, як сильних особистостей і як того вимагав час» [8, 223].

Із світоглядної позиції бароко – це перехід від епохи Відродження до нового світосприйняття, мислення, творчості. В історії

західноєвропейської культури бароко прийшло на зміну Відродженню, заперечуючи певною мірою його духовні відкриття, світовідчуття і світорозуміння. Гармонійно-врівноважені, спокійні та логічні форми Ренесансу, які живилися з чистого джерела греко-римської античності, вже не задовольняли смаки вищих заможних верств суспільства. Для героїчно-трагічного, розкішного та гучного життя доби бароко потрібні були більш пишні, багатші та виразніші форми архітектури, просякнуті пафосом, величчю, надприродною декоративністю. Замість колишньої стриманої краси відтепер протиставляють силу, проти врівноваженого спокою – стрімкий рух, замість гармонії – несамоовиту боротьбу. Ясна річ, саме ці потреби міг задовольнити новий мистецький напрямок – бароко, для якого «притаманні пафос і пишномовна патетика, безмежна фантазія і містика, глибокий інтерес художників до внутрішнього світу людини й матеріального світу речей. У ньому співіснували образи античної міфології й Біблії, драматизм і ригоризм... алегорія та емблематика» [1, 149].

Окрім того, у формуванні своєрідного барокового світогляду відіграли роль і природничо-наукові відкриття XV–XVII ст., зокрема «великі географічні відкриття Х. Колумба, Васко да Гама, Ф. Магеллана, і переворот в астрономії, здійснений М. Коперником, Галілео Галілеєм, Й. Кеплером, і відкриття в математиці, фізиці, природознавстві. В результаті видиме стало уявлятися оманливим (земля бачиться плоскою, а насправді вона має форму кулі, і т.д.), відбувається безповоротний психологічний надлом – основа майбутнього стилю бароко» [14, 3]. Барокова культура – це своєрідна реакція на ренесансне світобачення, що ґрунтувалося на безмежній вірі у розумність і логічність світу, його гармонійність, у те, що людина є мірою всіх речей. Світобачення XVII ст. містить у собі відчуття трагічної суперечливості людини і світу, в якому вона посідає зовсім не провідне місце, а підпорядкована середовищу, суспільству, державі. Характерні риси дійсності викликають у майстрів бароко як захоплення, так і велике розчарування, неспокій, намагання поєднати протилежності. Тому реалістичне світобачення для барокової свідомості нехарактерне. Світ у більшості творів постає сповненим містики, гіпербол, темних метафор, важко розгадуваних алюзій, надмірно емоційних станів, а часом і просто фантазмагоричним. Та й свідомість того часу тяжіє до таємниці і чудес. Бароковий світогляд пов'язаний з заглибленим баченням дисгармонійності та складності світу, відкриттям катастрофічності та парадоксальності буття, його нездоланної конфліктності, з драматичною метафізикою людського життя як арени дії антагоністичних сил, художнім засвоєнням динамізму всього існуючого.

Також для барокового світогляду характерний погляд на людину і світ як на величезний театр – бурхливий і суперечливий, водночас патетичний і драматичний. Це ж зазначають і дослідники, які до «базових складників барокового культурного коду залічують метафору «світ як театр» (theatrum mundi). Театральні видовища не тільки наслідували довколишній світ – вони розкривали бачення людиною бароко видимого світу як театру, де кожна людина є актором, що грає відведену їй роль на сцені життя відповідно до волі прихованого

режисера – Бога, а по закінченні вистави повертається за лаштунки, знімає чуже вбрання й відходить у справжній, реальний світ» [4, 28]. Формування та поширення культури бароко знаменувало ствердження погляду на життя як на драму. «Кожна мить життя – крок до смерті», – стверджував імператор Тіт у трагедії П. Корнеля «Тіт і Береніка». А якщо це так, то треба прикрасити кожну мить життя, зробити її не лише духовно, а й чуттєво насиченою. Тому трагізм барокового світосприймання органічно переплітався з гедонізмом. Раціоналістам і прагматикам подальших епох була незрозумілою така схильність до вагань між життєлюбством та аскетизмом – одна із визначальних рис барокового світогляду. Земне і духовне, грішне і святе, переплетені в цій культурі, становили яскравий візерунок, що приваблював контрастністю і нібито невнормованою естетичною та моральною свободою.

На українських землях європейське бароко набуває своїх специфічних рис. Специфіка формування українського бароко полягає в тому, що науковим та інтелектуальним центром у цей період стає Києво-Могилянська академія, перший східнослов'янський університет, де був закладений теоретичний фундамент поезії бароко. Слід принагідно зауважити, що характер європейської барокової культури був зумовлений «не тільки її духовними основами; він залежав від соціального фундаменту більше, ніж у випадках із іншими культурними формами. Культуру бароко не можна уявити без певних центрів та осередків; вона пов'язана з дворами князів і магнатів, центрами церковної організації, вищими школами, які мали переважно духовний характер, та частково з малими приватними колами духовно зацікавлених людей» [13, 81]. Філософським системам професорів Києво-Могилянської академії був притаманний складний синтез європейських соціальних течій (гуманізму, Реформації, раннього Просвітництва) та автохтонної (тобто української) культури, заснованої на традиціях княжого періоду. Основні світоглядні принципи цієї яскравої епохи відобразилися в працях професорів Києво-Могилянської академії – Ф. Прокоповича, С. Яворського, Г. Кониського. Центральним об'єктом барочної філософії, естетики та мистецтва була досконала людина або «героїчна особистість». Оскільки, на думку киево-могилянців, людська душа складається з трьох частин – «тваринної, людської та Божественної», і ця розколотість душі прирікає людину на нескінченні метання, сумніви та роздуми, то життєвим визначенням «героїчної особистості» є досягнення розумного компромісу між імпульсами кожної з трьох складових душі. Кожний може вибирати те, що йому ближче: або здоров'я і силу чи почесні, повагу, шанобу та багатство, або ж духовні чесноти та вище блаженство – шлях до Бога, але прагнути до врівноваження цих трьох елементів. Головне – завжди перемагати пристрасті та сильні емоції (афекти), адже істинна чеснота знаходиться в золотій середині, і саме пошуки цієї середини примушують людину вступати в конфлікт з собою, породжують внутрішній дискомфорт та роздвоєність. Така двоїстість щодо життєвих цінностей, ці вічні метання між самообмеженням і життєлюбством відобразилися у світогляді й естетичних устремліннях людини епохи бароко.

Наприкінці XVII ст., переважно в Києві та його околицях, з'явилися яскраві новобудови, позначені рисами стилю бароко, але їхня мальовничість та декоративність, утім, докорінно відрізняє їх від бароко західноєвропейського, оскільки «українське бароко розвивалось під впливом норм архітектурної естетики, з одного боку, європейського бароко, з другого – народної. Разом з тим воно є ланкою в розвитку загальноєвропейської архітектури, становлячи одну з національних шкіл цього великого стилю» [5, 22–23]. Адже ці нові форми української архітектури виникли на основі стародавніх традицій народної дерев'яної і давньоруської храмової архітектури, увібравши все багатівкове багатство українського зодчества.

Стиль архітектурного бароко передбачає велику кількість прикрас зовні і всередині будівлі, складність архітектурної конструкції, розробку складних просторових ансамблів, відзначається багатством декору. Просторові рішення барокових споруд надзвичайно складні, в планах переважають криволінійні обриси. Стіни будівель вигинаються, з них ніби виростають карнизи, фронтони, пілястри, вікна облямовані лиштвами різноманітних форм, ніші прикрашені статуями. Загальне враження пишності та багатства доповнювалося скульптурою, розписами, мармуровою і бронзовою оздобою тощо. Декоративні ідеї та можливості бароко були близькими до національного українського мистецтва, якому притаманна мальовничість композиції, гармонія будівель з навколишньою природою. Як влучно зазначають дослідники, «декоративні прикраси вносять в архітектуру українського бароко елемент високої поетичності, одухотворяють її форми. Вони дуже промовисті, іноді риторичні й багатослівні. І через це архітектурну пластику барокових споруд України можна порівняти не з «застиглою музикою», а швидше з громадянськими або медитативними поезіями, вкарбованими в їх стіни» [6, 216].

Таким чином, *українське козацьке, чи мазепинське, бароко* – назва художнього стилю, який виник унаслідок поєднання місцевих архітектурних традицій та європейського бароко і був поширений на українських землях у XVII–XVIII ст. Бароко мало синтетичний характер, охопивши всі сфери духовної культури – архітектуру, літературу, образотворче і прикладне мистецтво, музику, театр. Це був універсальний стиль, особливості якого закономірно і глибоко виявилися в багатьох ланках духовного життя суспільства. На думку дослідників, «українське бароко увібрало в себе увесь багатий досвід європейського мистецтва, примхливо об'єднавши його з власними естетичними закладами, розумінням прекрасного» [5, 10].

Зберігаючи головні особливості західноєвропейського бароко (зображення бурхливої дії, контрасти, символи і алегорії, широке застосування декоративних оздоблень; у літературі – прагнення вразити читача пишним, барвистим стилем, патетичність), українське бароко мало свої неповторні риси. До особливостей українського бароко можна можна віднести, насамперед, вирішальний вплив на формування українського бароко *народного мистецтва, народних естетичних смаків та ідеалів*, що призвело до використання традицій вітчизняного народного мистецтва з характерними ознаками європейського бароко. Для бароко характерним є

«зовнішній блиск, парадність, декоративність. В Україні поряд з «високим», аристократичним бароко існувало народне – міщанське, селянське, козацьке» [7, 54]. Все це, у свою чергу, визначало *багатобарвність, контрастність, мальовничість*, засновану на народній основі *декоративність* і головне – небачену *вигадливість форм*. Дослідники українського бароко зазначають, що «декоративність становить одну з найприкметніших ознак українського художнього мислення. І якби бароко не мало б жодних інших заслуг перед українським мистецтвом, воно все одно посіло б почесне місце в його історії лише тому, що саме йому судилося найповніше передати притаманний українському національному характерові потяг до святковості, поетичності, смак до яскравих барв, рясного рослинного орнаменту» [6, 211].

На відміну від європейського бароко, зорієнтованого на придворно-аристократичне мистецтво, українському бароко притаманні *демократичні засади*, що ґрунтувалися на ідеях православних братств, патріотичного руху всіх верств українства загалом. Елітарні мотиви в українському бароко були властиві лише літературному процесу, всі ж інші види барокового мистецтва – досить демократичні сюжетно, з використанням традицій народної творчості. Тому до «творчих секретів українського народу належить і вміння прикрашати світ найпростішими, найдоступнішими, коли йдеться про кошти, то й найдешевшими засобами. Українська краса *демократична*, і тому вона не вимагає особливих умов для своєї реалізації» [6, 211].

Епоха українського бароко майже повністю співпадає з часом існування української Гетьманської держави (1640–1770 рр.). З цього приводу дослідник українського мистецтва Ф. Уманцев зазначає, що «перемога в народно-визвольній війні, звільнення Києва та Лівобережжя з-під влади магнатської Польщі сприяли піднесенню культурного життя на всій території України. Особливо бурхливо пробуджувалися духовне життя і творча діяльність у звільнених районах Східної України... У Східній Україні, де утвердилася гетьманська влада, склалися сприятливі умови для увиразнення національного спрямування різних видів мистецтва, зокрема архітектури. Розгорнулося жваве цивільне будівництво в Києві, Чернігові, Глухові, Батурині, Харкові» [11, 150]. В цей період український народ веде боротьбу за національну державу, економічну свободу, політичні та громадянські права. Територія Західної України – Правобережжя – входить у склад Речі Посполитої, а на Лівобережжі знаходиться самостійна держава – Гетьманщина, яка після 1654 р. ввійшла до складу Російської держави. Для розуміння специфіки українського бароко важливо враховувати конфесійні (релігійні) особливості України того часу: Правобережна Україна була католицькою за віросповіданням, Лівобережжя – православним.

Як уже зазначалося, на відміну від західноєвропейського і російського українське бароко – не аристократичний стиль. Якщо і є в ньому певні елітарні мотиви, то лише в літературі, всі інші види барокового мистецтва мають безпосередній зв'язок з народною творчістю і народною свідомістю. Як зазначають дослідники, «стиль бароко... на Україні завдяки особливостям її історичної долі вилився у форми, багаті в чому відмінні від західноєвропейських.

У більшій чи меншій мірі пам'ятки українського бароко створювалися на ґрунті народної естетики, що й визначило їхню своєрідність. Разом з тим українське мистецтво XVII–XVIII ст. розвивалося у щільній взаємодії не лише з мистецтвом країн Центральної Європи – західних сусідів України, а й з мистецтвом Російської держави, балканських народів і, певною мірою, мистецтвом країн ісламу. Ці різноманітні художні зв'язки надали йому неповторних відтінків» [2, 6].

Порівняно із Західною Європою стиль бароко в Україні поширився із значним запізненням, в Україну він прийшов на сто років пізніше. Зразки стилю бароко приходили на українські землі із Західної Європи, головним чином з Німеччини, Польщі, Італії (саме тут цей стиль і виник після Ренесансу), та Російської імперії. Німецькі майстри (головним чином маляри та гравери) прибували в Україну через польські землі, а італійські майстри бароко (в першу чергу архітектори та маляри) – декількома шляхами: головню через землі австрійської корони (куди входили також і землі Північної Італії) суходолом, також і морським шляхом через Крим та давні генуезькі колонії. Але найкращі італійські архітектори прибували із Санкт-Петербурга.

Вища верства заможної козацької старшини мала інші художні смаки та мистецькі потреби, ставила нові вимоги до мистецтва: вишуканий стиль бароко якнайкраще виражав духовні інтереси української козацької старшини і духовенства, їхні прагнення до рафінованої аристократичності. Відомо чимало видатних творів архітектури (переважно будівлі монастирів та церков) і живопису, створених на замовлення козацької старшини. Це ж зазначають і дослідники, що «кілька десятиліть – незначний хронологічний відрізок часу – заповнені надзвичайним піднесенням, величаві храми – свідки тієї пори, в яких досягнуто з могутньою художньою силою, як у пам'ятках Київської Русі, архітектурно-художнього синтезу, де малярство – розписи і святково-барвисті іконостаси та скульптура – наповнює і розкриває архітектурний образ. За цієї доби були створені найпрекрасніші іконостаси як за живописною майстерністю, так і за віртуозним різьбленням» [8, 173].

У цей період на українських землях з'явилися нові міста, значного розвитку набули освіта, друкарство, зародилася професійна музика, популярністю користувався шкільний театр, а мистецтво та архітектура українського бароко не поступалися європейським зразкам. Але козацтво не лише споживало художні цінності, виступаючи в ролі багатого замовника. Як велика військова і значна суспільно-політична сила, воно виявилось здатним до творення власного культурного та естетичного середовища, виступаючи рушієм духовного життя й творцем самобутніх художніх цінностей. Тому «безмежна радість новоспечених панів, що отримали російське дворянство, а деякі – навіть графські титули, самоутвердження тих, хто лишився при козацьких чинах, накопичивши великі багатства... яскраво відбилися в архітектурі і живопису не лише церковних, а й світських. Відповідно в мистецтві визначилося дві течії: перша була щільно пов'язана з Петербургом, його художніми новинами, друга мала «архаїчний», підкреслено локальний характер. Замовлення українських меценатів, лівобережних, світських і духовних, нерідко виконували

архітектори-іноземці, що працювали в Росії» [2, 100]. Звичайно, фундуєчи монастирі, церкви, будуєчи адміністративні приміщення, козацька старшина мала на увазі перш за все досягнення своїх особистих або станових цілей, але збережений у цих пам'ятках дух народу дійшов до нас як велика спадщина.

Підсумовуючи, можна зробити такі висновки. Бароко як світоглядний стиль максимально відповідає українській ментальності з її суперечливими рисами – зовнішнім спокійним достоїнством і шляхетністю, особливою любов'ю до прикрашення та, разом з тим, внутрішньою дисгармонією і схвильованістю. У мистецтві бароко втілюються притаманні українському національному характеру протилежності: оптимістичність, яка виражалася в нахилі до святковості, поетичності, пристрасті до яскравих кольорів, густих рослинних орнаментів, а водночас схильність до розчарування, суму, відтінок легкої замисленості і навіть розгубленості. Основними рисами українського художнього мислення були метафоричність та «мудра чуттєвість», що виражалися в особливій декоративності, яка стала основою художнього світу «козацького бароко». Це надало мистецтву українських майстрів примхливої штучності («штукарства») та безпосереднього милування красою слова чи фарби. Щедре оздоблення та декорування виражало впевненість українця епохи бароко в тому, що людина з'являється на світ для того, щоб примножити красу цього Божого світу. Крім того, краса та розкіш світу матеріального – це не що інше, як відблиск краси та досконалості раю.

Бароко на українських землях розвивалося під впливом естетичних норм європейського бароко та української народної естетики, для якої характерні використання традицій вітчизняного народного мистецтва (що породило декоративність, мальовничість українського бароко та любов до надмірного прикрашення) та демократичність (цим воно відрізнялося від

елітарності стилю бароко в Європі). Разом з тим українське бароко є органічною частиною загальноєвропейського бароко, воно створило свою національну школу цього великого художнього стилю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бароко // Мистецтво України: Енциклопедія. – Т. 1. – К.: Укр. енциклопедія ім. М. Бажана, 1995. – С. 148–152.
2. Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини XVII – XVIII століть. – К.: Мистецтво, 1981. – 192 с.
3. Дормидонтова В. В. История садово-парковых стилей. – М.: Архитектура, 2003. – 356 с.
4. Ісиченко І. Бароко – мистецький стиль і література доби // Дивослово. – 2010. – № 10. – С. 25–33.
5. Логвин Г. Н. Українське бароко в контексті європейського мистецтва // Українське бароко та європейський контекст. – К.: Наук. думка, 1991. – С. 20–31.
6. Макаров А. М. Світло українського бароко. – К.: Мистецтво, 1994. – 296 с.
7. Малий словник історії України. – К.: Либідь, 1997. – 312 с.
8. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. – К.: Дніпро, 2001. – 346 с.
9. Ольховик М. В. «Бароковий універсалізм» в українському художньому мисленні: Автореф. дис. на здоб. наук. ст. канд. філос. наук зі спец. «Естетика». – К.: КНУ ім. Т.Шевченка, 2005. – 16 с.
10. Свенціцька В. І. Український живопис XVI – XVII й XVIII ст. у контексті візантійських мистецьких традицій та західноєвропейського бароко // Українське бароко та європейський контекст. – К.: Наук. думка, 1991. – С. 87–99.
11. Уманцев Ф. С. Мистецтво Давньої України. – К.: Либідь, 2002. – 324 с.
12. Чижевський Д. Сімнадцяте сторіччя в духовній історії України // Хроніка'2000. Український культурологічний альманах. – Вип. 37–38. – С. 202–216.
13. Чижевський Д. Слов'янське бароко // Слово і час. – 2004. – № 10. – С. 77–91.
14. Шкаруба Л. «Искусство неистовое, буйное, неумеренное»: художественное мышление барокко // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2010. – № 6. – С. 3–11.

Вера Даренская

Украинское барокко как мировоззренческий стиль

Аннотация. Статья посвящена исследованию культуры украинского барокко как мировоззренческого феномена и актуального источника духовного опыта для современного человека. Показана специфика конституирования базовых бытийных смыслов («образа мироздания») в украинской барочной культуре. Выяснено, что ценность барочного мировоззрения состоит в глубине видения дисгармоничности мира, катастрофичности и парадоксальности бытия. Освещен процесс мировоззренческой рецепции украинской традиционной культуры в культуре барокко на основе синтеза с западноевропейскими культурными влияниями. Культура украинского «казацкого барокко» рассматривается как важный источник исторического формирования ментального типа украинского человека.

Ключевые слова: украинская культура, барокко, мировоззрение, стиль, декоративность.

Vira Darenka

Ukrainian baroque as a world view style

Annotation. The article is dedicated to the culture of Ukrainian baroque as a world view phenomenon and actual source of spiritual experience for modern people. The specific of basic senses («world-building image») institutionalization in Ukrainian baroque culture is shown. It is elucidated that the value of baroque world view is in the deep vision of disharmonious and difficulty of the world, catastrophic and paradox view of existence. The process of world view reception of Ukrainian tradition in baroque culture is covered basing on the synthesis with West European cultural influences. Culture of Ukrainian «Cossacks baroque» is viewed as an important historical formation source of mental type of Ukrainian people.

Key words: Ukrainian culture, baroque, world view, style, decorative value.